SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2681

av Cecilia Prins m.fl. (L)

Stärkande av det fria civilsamhället

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka civilsamhällets självständighet och långsiktiga förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av statens stöd till civilsamhällets organisationer med fokus på långsiktighet, förenkling och ökad transparens och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den administrativa bördan för ideella föreningar och organisationer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka idéburna aktörers möjligheter att verka inom välfärd och sociala verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla möjligheterna till idéburet offentligt partnerskap mellan civilsamhället och offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra civilsamhällets möjligheter till egenfinansiering genom donationer, gåvor och andra privata finansieringsformer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa tydliga och rättssäkra demokrativillkor för organisationer som erhåller offentligt stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Ett fritt samhälle byggs underifrån. När människor går samman i föreningar, trossamfund, stiftelser, studieförbund och andra ideella organisationer skapas gemenskap, ansvarstagande och engagemang. Civilsamhället är inte ett komplement till demokratin. Det är en av dess grundförutsättningar.

Genom civilsamhället får människor möjlighet att organisera sig kring idéer och intressen och påverka samhällets utveckling. Det är ofta i föreningslivet som människor för första gången får erfarenhet av demokratiska processer, ledarskap och gemensamt ansvarstagande. Ett starkt civilsamhälle stärker därmed både individens frihet och samhällets sammanhållning.

Sverige har en lång tradition av starka folkrörelser. Frikyrkor, nykterhetsrörelsen, folkbildningen, idrottsrörelsen och andra ideella organisationer har spelat en avgörande roll för framväxten av demokrati, välfärd och social gemenskap. Samtidigt växer nya former av engagemang fram. Digitala nätverk, volontärinitiativ och lokala gemenskaper skapar nya vägar för människor att bidra till samhället. Civilsamhällspolitiken måste ge utrymme för både etablerade organisationer och nya former av ideellt engagemang.

Stärk förutsättningarna för människors engagemang

Det svenska civilsamhället står starkt, men det finns utmaningar. MUCF Civilsamhällesrapport 2026 visar att drygt var femte förening upplevde att det ekonomiska läget påverkade möjligheten att bedriva verksamhet i ganska eller mycket stor utsträckning under 2025. Nästan fyra av tio uppgav samtidigt att brist på tid eller intresse bland medlemmar att engagera sig varit en betydande utmaning.

Det understryker behovet av goda och långsiktiga villkor för föreningslivet. Den som vill engagera sig i ett ungdomslag, en hjälporganisation, en kulturförening eller någon annan ideell verksamhet ska inte mötas av onödiga hinder. Civilsamhällets organisationer behöver stabila spelregler och rimliga administrativa krav för att kunna lägga sin kraft på verksamheten.

En idrottsförening behöver en hall eller en plan, en teatergrupp en scen, ett band en replokal och en studiecirkel ett rum att samlas i. På många orter är föreningslokaler och andra samlingsplatser dessutom viktiga mötesplatser för hela lokalsamhället. Liberalerna vill därför förbättra civilsamhällets tillgång till lokaler i hela landet. Människor som vill engagera sig, bilda en förening eller skapa verksamhet tillsammans ska ha praktiska möjligheter att göra det.

Det offentliga har samtidigt ett ansvar att respektera civilsamhällets självständighet. Stöd till föreningslivet ska skapa möjligheter, inte göra fria organisationer beroende av kortsiktiga politiska prioriteringar eller detaljstyrning.

Stärk civilsamhället och den fria folkbildningen

Folkbildningen är en viktig del av civilsamhället. Genom studieförbund och folkhögskolor får människor möjlighet att söka kunskap, utveckla sina intressen, skapa kultur och möta andra människor. Folkbildningen når människor i olika delar av livet och kan finnas på platser där andra utbildnings- och kulturinstitutioner inte alltid är närvarande.

Folkbildningen ska inte reduceras till ett instrument för att genomföra statliga projekt. Det offentliga ska skapa goda förutsättningar, men verksamheten måste ytterst formas av deltagarna och folkbildningens egna organisationer.

Liberalerna vill därför ge den fria folkbildningen goda och långsiktiga villkor i hela Sverige. Offentlig finansiering ska kombineras med tydliga krav och fungerande uppföljning, men utan en detaljstyrning som undergräver verksamheternas självständighet.

Låt idéburna aktörer bidra mer i välfärden

Civilsamhällets betydelse märks också i välfärden. Idéburna organisationer inom exempelvis vård, omsorg, utbildning och social verksamhet kan bidra med andra verksamhetsformer och arbetssätt än såväl offentliga som kommersiella aktörer.

Mindre idéburna verksamheter kan samtidigt ha svårt att hantera omfattande administration och komplicerade offentliga processer. Regelverk och upphandlingar bör därför utformas så att även dessa aktörer har realistiska möjligheter att delta. Liberalerna vill förbättra förutsättningarna för idéburna aktörer att bidra i välfärden och därmed också öka mångfalden och människors valmöjligheter.

Frihet kräver ansvar

Ett fritt civilsamhälle förutsätter en stark föreningsfrihet. Människor ska ha stor frihet att organisera sig, också kring idéer som andra starkt ogillar. Men rätten att organisera sig är inte detsamma som en rätt till offentlig finansiering.

Under den gångna mandatperioden har Liberalerna drivit igenom tydliga demokrativillkor för organisationer som tar emot statligt stöd. Offentliga medel ska gå till verksamheter som respekterar demokratins grundläggande värderingar, inte till aktörer som motarbetar dem.

Liberalerna vill därför värna och utveckla rättssäkra demokrativillkor. Skattebetalarnas pengar ska inte finansiera antidemokratiska krafter, och inga bidrag till exempelvis idrottsrörelsen ska hamna hos organisationer som undergräver det fria och öppna samhället. Därför vill vi stärka lagstiftningen ytterligare.

Ett friare samhälle byggs av människor

Politiken kan stifta lagar, finansiera välfärd och bygga institutioner. Men den kan aldrig ersätta människors vilja att själva organisera sig, ta ansvar och göra något för andra.

Liberalerna vill därför stärka civilsamhället, den fria folkbildningen och de idéburna verksamheterna. Det offentliga ska skapa goda förutsättningar, undanröja onödiga hinder och värna de demokratiska spelreglerna – men människors engagemang måste få vara deras eget.

Ett fritt samhälle byggs inte bara genom politiska beslut. Det byggs varje dag av människor som frivilligt går samman och tar ansvar för varandra och för sitt samhälle.

Cecilia Prins (L)

Lina Nordquist (L)

Roger Haddad (L)

Camilla Mårtensen (L)

Joar Forssell (L)

Pär Gustafsson (L)